

Голові спеціалізованої вченої ради
Д. 26.891.02
в Інституті підготовки кадрів державної
служби зайнятості України, доктору наук з
державного управління, професору
Войтович Р.В.

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата наук з державного управління,
ОЛЕКСЮК ЛІЛІ ВІТАЛІВНИ

на дисертаційну роботу **Турчак Анни Василівни** «Механізми забезпечення інформаційної безпеки як складової державної безпеки України», поданої до захисту до спеціалізованої вченої ради Д 26.891.02 на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Актуальність теми дисертації, зв'язок із науковими програмами, темами. На сьогоднішній день глобальні та регіональні інформаційні суперечності, негативний комунікативний вплив, протистояння різнобічних національно-інформаційних інтересів, загострення інформаційної війни, захист національних інформаційних ресурсів та гарантія інформаційної безпеки виступають першочерговими стратегічними задачами будь-якої країни. Захист інформаційної незалежності, забезпечення ефективного функціонування системи інформаційної безпеки є актуальним завданням державної інформаційної політики. Крім цього, на даний час забезпечення безпеки національних інформаційних ресурсів від несприятливого інформаційно-психологічного впливу, гарантія інформаційної безпеки та інформаційної незалежності відіграють доволі важливу роль та виступають факторами функціонування незалежної України.

Актуальність проблеми забезпечення інформаційної безпеки обумовлена, крім того, необхідністю прийняття ефективних, адекватних політичним завданням, управлінських рішень. По-перше, відзначимо, що залежність від інформації та інформаційних технологій стає одним з якісних станів формування суспільства. Володіння своєчасними, точними, достовірними даними слугує надзвичайно важливим фактором ефективності прийняття управлінських рішень. Інформація стає стратегічним ресурсом в системі публічного управління.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність. Основні теоретичні положення та розробки в межах дослідження, зокрема ті, що характеризують його наукову новизну і практичне значення результатів, отримані автором особисто. Наукові положення, висновки та рекомендації, наведені у дисертаційному дослідженні відповідають встановленим вимогам. Високий рівень обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій,

сформульованих у дисертації підтверджуються тим, що автор професійно вирішив низку наукових завдань, що посприяло реалізації поставленої мети дослідження. Крім того автор використав широку джерельну базу за темою дисертації та проаналізував достатній масив аналітичних даних, забезпечив відповідність предметної спрямованості дисертаційного дослідження паспорту наукової спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління. Результати проведеної роботи достатньо апробовано та обговорено на науково-практичних конференціях, у тому числі й міжнародних.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна одержаних дисертантом результатів полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні формування та розвиток механізмів забезпечення інформаційної безпеки як складової державної безпеки України та розробці практичних рекомендації органам влади щодо їх впровадження.

Здобувачем уперше запропоновано авторське визначення інформаційної безпеки, як не тільки стану захищеності інформаційного середовища та ресурсів, задоволення інформаційних потреб громадян, суспільства та держави, але й захищеність прав суб'єктів інформаційних правових відносин від негативних зовнішніх та внутрішніх факторів, що становлять загрозу конфіденційності, цілісності та доступності інформації, застосування якого сприятиме підвищенню рівня обґрунтованості державної політики інформаційної безпеки. Автор удосконалив теоретико-методологічний підхід до розуміння сутності взаємодії державної політики інформаційної безпеки та державної політики у сфері кібербезпеки, який на відміну від існуючого формально визначеного в національному законодавстві, передбачає розглядати державну політику у сфері кібербезпеки, як невід'ємну специфічну складову державної інформаційної безпеки, яка повинна включати такі напрямки, як: кіберзахист, кібероборона, кіберрозвідка, протидію кібершахрайству, кібертероризму, кібершпигунству, що сприятиме систематизації та упорядкуванню заходів із забезпечення державної політики інформаційної безпеки.

Особливої уваги заслуговую те, що Турчак А.В. удосконалила пріоритетні напрями удосконалення механізмів забезпечення інформаційної безпеки, а саме: а) **правовий механізм** (визначити консенсус (згоду) в суспільних взаєминах, узгодженість поглядів та застосувати юридичні норми, правомірну поведінку суб'єктів відносин інформаційного характеру, стосунків в інформаційному секторі; забезпечити інформаційний суверенітет, незалежність України на міжнародній арені (зокрема завдяки електронним телекомунікаціям); забезпечити інформаційну безпеку людей, їх об'єднань, соціуму та країни як складових українського національного захисту; визначити правомірну поведінку для кожного учасника інформаційного співробітництва в нашій країні; захистити інформацію від несанкціонованих проникнень, злочинних дій (знищення, модифікація, перекручування, порушена приватність, конфіденційність тощо); гармонізувати національне законодавство з міжнародним з урахуванням особливостей розвитку України; розробити інформаційний Кодекс з уточненням його першочергових завдань; внести зміни до Закону України «Про національну безпеку України» та Закону

України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» стосовно необхідності розробки стратегії інформаційної безпеки замість Доктрини інформаційної безпеки України після затвердження Стратегії національної безпеки України, проведення з цією метою окремого огляду стану інформаційної безпеки, уточнення завдань та функцій складових системи забезпечення інформаційної безпеки); б) **інституційний механізм**: (створення ефективної багаторівневої державної системи підтримки інформаційного захисту із задіянням єдиних правових норм і механізмів, покликаних захистити інформаційні ресурси, інформаційно-телекомунікаційну інфраструктуру й інформаційні права людей, ефективно координувати діяльність владних держструктур й управлінь; здійснення розробки механізму взаємодії державних і місцевих владних органів у сфері підтримки інформаційної безпеки; формування державної політики забезпечення регіонального інформаційного захисту, створити необхідні для втілення такої політики організаційні структури і нормативну правову базу; зміцнення співдії структур регіонального характеру та державних органів виконавчої влади при вирішуванні проблем такої сфери, як інформаційна безпека; забезпечення ефективності державної політики інформаційної безпеки, в якій на відміну від існуючого пропонуємо перетворити Національний координаційний центр кібербезпеки України в Національний координаційний центр з питань інформаційної безпеки, визначення відповідальним за формування та реалізацію державної політики інформаційної безпеки Міністерство цифрових трансформацій з підпорядкуванням йому державного комітету телебачення та радіомовлення, що дозволить комплексно вирішувати проблеми в сфері інформаційної безпеки як з питань засобів масових комунікацій, так і кібербезпеки); в) **організаційно-технічний механізм** (укомплектувати новоутворені підрозділи кібернетичного захисту, що забезпечили б якісні кадри та подальше їх професійне удосконалення; теоретично обґрунтувати та практично визначити кваліфікаційні вимоги до фахівців сфери кіберзахисту, розробити методики підбору кадрів врахуванням особливостей сфери професійного характеру); у контексті; г) **інформаційний механізм** (здійснити моніторинг інформаційної безпеки України; впровадити стандартизацію, сертифікацію та ліцензування діяльності у сфері забезпечення інформаційної безпеки України; удосконалити державну інформаційну інфраструктуру враховуючи вимоги інформаційної безпеки України; удосконалити системи освіти, враховуючи вимоги інформаційної безпеки України; розробити міжрегіональні, державні та міждержавні програми розвитку системи інформаційної безпеки України).

Набули подальшого розвитку аналіз та узагальнення кращого міжнародного досвіду, насамперед країн ЄС та США, щодо формування та реалізації механізмів забезпечення державної політики інформаційної безпеки, а також розроблення його пріоритетних напрямків розвитку відповідних національних механізмів в Україні, а саме: забезпечення доступу до даних; створення національного інформаційного потенціалу; використання інформаційних ресурсів в національних інтересах; створення загальної системи охорони даних; сприяння міжнародній взаємодії у сфері комунікації

та інформації; гарантування інформаційного державного суверенітету; розвиток інформаційної інфраструктури, що є доцільними при розробці (корегуванні) законодавства України у даній сфері, насамперед Стратегії кібербезпеки України та Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки в Україні». Також у роботі подальшого розвитку набув перелік загроз інформаційній безпеці: монополізація інформаційної сфери національними та зарубіжними олігархічними структурами; блокування роботи державних ЗМІ щодо поінформування українського і закордонного населення; дефіцит професійних кадрів; неефективність механізмів забезпечення формування і реалізації державної політики інформаційної безпеки; несанкціонований доступ до інформації; негативний вплив на інформаційні ресурси та в цілому на інформаційну інфраструктуру; недостатність поінформованості населення за кордоном про ведення зовнішньополітичної та внутрішньополітичної діяльності країни; поширювання неправдивої інформації про ведення зовнішньої та внутрішньої політики України; вплив інформаційного характеру, що здійснюють іноземні політичні, економічні, військові і інформаційні структури на розроблення і втілення засад зовнішнього та внутрішнього характеру політичного сегменту нашої держави; утиски свобод, що зазнають українські громадяни і юридичні особи в межах інформаційної сфери за кордоном.

Таким чином, змістовне наповнення пунктів наукової новизни дійсно має фундаментальне теоретичне та практичне значення, як для науки державного управління, так і для споріднених з нею за об'єктом наукової уваги напрямів наукової думки. Висновки повністю відповідають сформульованим завданням та змісту самої роботи. Слід визнати, що кандидатська дисертація Турчак А.В. є самостійним і структурно завершеним дослідженням, що характеризується єдністю змісту й, безперечно, має постульовану саме автором науково-теоретичну та практичну цінність.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що теоретичні положення, висновки та рекомендації, розроблені автором і запропоновані у дисертації, можуть бути використані для удосконалення механізмів забезпечення інформаційної безпеки як складової державної безпеки України, що сприятиме їх модернізації в умовах сучасного розвитку даної сфери та створенню безпечного інформаційного середовища на території нашої держави. Наукові висновки та теоретичні положення дисертаційного дослідження фактично доведені до рівня конкретних пропозицій і практичних рекомендацій для використання в галузі державного управління. Зокрема, результати дослідження були використані в практичній діяльності: Департаменту інформаційно-комунікаційних технологій Київської міської державної адміністрації (довідка щодо впровадження від 19 липня 2019 року); Київської міської митниці Державної фіскальної служби України (довідка щодо впровадження від 13 вересня 2019 року); Міжрегіонального управління Національного агентства України з питань державної служби у м. Києві, Київській, Чернігівській та Черкаській областях (довідка щодо впровадження від 2 квітня 2019 року); Центру адаптації державної служби до стандартів ЄС (довідка щодо впровадження від 19 квітня 2019 року). Отримані результати

можуть бути застосовані для подальших науково-дослідних розробок теоретико-методологічних питань, пов'язаних з застосуванням механізмів забезпечення інформаційної безпеки як складової державної безпеки та удосконалення системи інформаційної безпеки України.

Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях, оцінка ідентичності змісту автореферату і основних положень дисертації. Наукові результати дисертаційного дослідження опубліковано в 12 наукових працях, у тому числі: 4 статті у наукових фахових виданнях України з державного управління, 1 стаття в зарубіжних науково-періодичних виданнях та 7 тез у матеріалах науково-практичних конференцій. Основні положення дисертаційного дослідження були презентовані та обговорені на: науково-практичній конференції, присвяченій 100-річчю державної служби України «Публічна служба в модерній державі» (м. Київ, 2018 р.), круглому столі «Проблематика процесу децентралізації надання послуг в об'єднаних територіальних громадах» (м. Київ, 2018 р.), VI Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів та аспірантів «Організаційно-управлінські та психологічні аспекти сучасного ринку праці України» (м. Київ, 2017 р.), науково-практичній конференції «Форум прямої демократії» (м. Київ, 2018 р.).

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту та оформлення дисертації та автореферату:

1. У підрозділі 1.1. Теоретичні засади державної політики інформаційної безпеки автор зазначає, що рівень інформаційної безпеки держави, значною мірою, зумовлений рівнем її інформаційної інфраструктури. Які загрози, на думку автора, несе в собі розвиток сучасної інформаційної інфраструктури?

2. У підрозділі 1.3. «Зарубіжний досвід щодо забезпечення державної політики інформаційної безпеки» автором наводиться думка про те, що соціальний та економічний розвиток все більше залежать від швидкого та безперешкодного доступу інформації та її використання в управлінні, виробництві та сфері послуг та громадськості суб'єктів. Доцільно було б обґрунтувати цю думку у контексті прикладу зарубіжних країн.

3. У підрозділі 2.1. «Концептуальні засади державної політики інформаційної безпеки» автор зазначає, що явище «інформаційна безпека» передбачає якісне інформування людей та вільний доступ до різноманітних інформаційних баз, однак повинні бути ще й контролюючі дії щодо нерозповсюдження державної таємниці, секретної, конфіденційної інформації, інформації про персональні дані, підтримання соціуму у цілісному стані, захист від будь-якого негативного інформаційного впливу таке ін. Однак варто було б надати авторське бачення щодо шляхів реалізації даних заходів.

4. У підрозділі 3.1. «Запровадження в Україні кращих практик реалізації державної політики інформаційної безпеки» автор зауважує, що запровадження зарубіжного та національного досвіду у галузі покращення інформаційного захисту засвідчує, що його втілення потребує низка галузей. Однак у роботі не зазначено, які з галузей, на думку автора, необхідно

трансформувати в першу чергу для найбільш ефективної реалізації механізмів інформаційної безпеки у нашій країні.

Разом з тим, висловлені зауваження та рекомендації носять переважно дискусійний характер і не знижують високого теоретичного рівня представленої дисертаційної роботи.

Загальний висновок про відповідність роботи встановленим вимогам. З огляду на актуальність, новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також практичну цінність сформульованих положень і висновків вважаємо, що дисертаційна робота Турчак Анни Василівни «Механізми забезпечення інформаційної безпеки як складової державної безпеки України» є самостійним, оригінальним, завершеним науковим дослідженням, що має важливе значення для галузі науки «Державне управління». Зміст дисертаційної роботи в загальному вигляді відповідає обраній темі, забезпечує досягнення поставленої мети і вирішення задач дослідження. Оформлення дисертації та автореферату відповідає вимогам нормативних документів МОН України, які встановлені для відповідного типу кваліфікаційних робіт.

У зв'язку з цим, за формальними та змістовними ознаками виконана дисертація відповідає вимогам п.п. 9, 11 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року №567, а її автор, Турчак Анна Василівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

Олексюк Лілія Віталіївна,

кандидат наук з державного управління,

Всеукраїнська асоціація «Інформаційна безпека

та інформаційні технології»,

Голова громадської організації.

